

กฎหมายแสงสว่างของไทย ฉบับใหม่ ปี พ.ศ. 2549

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับด้านแสงสว่างของประเทศไทย ที่ผ่านมาได้มีกฎหมายเกี่ยวข้องหลายฉบับ หากจะกล่าวถึงกฎหมายเฉพาะเรื่องระดับความเข้มแสง (Illuminance มีหน่วยเป็น lux ลักซ์) นั้นก็มีกฎหมายที่ระบุเกี่ยวข้องโดยตรงตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2537 คือ กฎกระทรวงฉบับที่ 39 (พ.ศ.2537) ตาม พรบ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 จากนั้นได้มีกฎหมายท้องถิ่นของกรุงเทพมหานครที่ออกมาในปี พ.ศ. 2544 คือ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2544 ซึ่งจะมีเกณฑ์ที่สอดคล้องตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ 39

ต่อมาการพัฒนาทางด้านแสงสว่าง ตามมาตรฐานสากลของ CIE ซึ่งเป็นองค์การมาตรฐานสากลด้านแสงสว่างของโลก (Commission Internationale de l'Eclairage) ได้ปรับปรุงมาตรฐานระดับความเข้มแสงใหม่ ทางสมาคมไฟฟ้าแสงสว่างแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นตัวแทนของ CIE ในประเทศไทย จึงได้จัดทำมาตรฐาน TIEA-GD003:2003 ข้อแนะนำระดับความส่องสว่างภายในอาคาร (พ.ศ. 2546) เพื่อกำหนดมาตรฐานระดับความเข้มแสงในประเทศไทย อันเป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับนิยมใช้ในประเทศไทยตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา (และส่งผลให้ยุติการอ้างอิงมาตรฐานประเทศอื่น เช่น IESNA, JIS)

ล่าสุดในปี พ.ศ. 2549 กระทรวงแรงงาน ได้ออกกฎหมายกระทรวงฉบับปี พ.ศ. 2549 ตาม พรบ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับ ความร้อน แสงสว่างและเสียง พ.ศ. 2549 ซึ่งมีระดับค่าความเข้มแสงที่แตกต่างไปจากกฎหมายเดิม

ตารางที่ 1 กฎหมายและมาตรฐานกำหนดค่าระดับความส่องสว่างในประเทศไทย

	กฎกระทรวงฉบับที่ 39 (พ.ศ.2537) ตาม พรบ. ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522	ข้อบัญญัติ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2522	มาตรฐาน TIEA-GD003:2003 ข้อแนะนำระดับความส่องสว่างภายในอาคาร (พ.ศ.2546)	กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านการทำงานเกี่ยวกับ ความร้อน แสงสว่างและเสียง พ.ศ.2549
พื้นที่	ระดับความส่องสว่าง	ระดับความส่องสว่าง	ระดับความส่องสว่าง	ระดับความส่องสว่าง
ที่ทำงาน ในสำนักงาน	300	300	500 การเขียน พิมพ์ อ่าน	600 งานบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์ 600 จอภาพ บริเวณที่แสดงข้อมูล 400 บริเวณทั่วไป 400 งานพิมพ์ 400 การเขียน อ่าน
ทางเดิน ในสำนักงาน	200	200	100	20 (ทางสัญจรเบาบาง) 50 (ทางสัญจรหนาแน่น)
บันได	ไม่กำหนด	ไม่กำหนด	150	50
ห้องน้ำในสำนักงาน โรงงาน	100	100	200	100

ซึ่งค่าตามกฎหมายใหม่นี้มีค่าแตกต่างจากมาตรฐานและกฎหมายฉบับเก่าอยู่บ้างในบางพื้นที่การใช้งาน

ตามหลักปฏิบัติตามกฎหมาย ในกรณีที่กฎหมายมีข้อความขัดแย้งกัน ให้ยึดถือกฎหมายที่มีศักดิ์สูงกว่า ในกรณีนี้ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครมีศักดิ์ต่ำกว่ากฎกระทรวงหากข้อบัญญัติ มีข้อความขัดแย้งกับกฎกระทรวง ก็ให้ยึดถือกฎกระทรวง ส่วนกรณีที่มีศักดิ์เท่ากัน เช่น กฎกระทรวงตาม พรบ.ควบคุมอาคาร กับ กฎกระทรวงตาม พรบ. คุ้มครองแรงงาน ก็ให้ยึดถือกฎกระทรวงที่ใหม่ล่าสุดกว่า ซึ่งก็คือ กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เกี่ยวกับ ความร้อน แสงสว่าง และ เสียง พ.ศ. 2549

แต่หากผู้เกี่ยวข้องไม่มั่นใจก็จะยึดถือค่าไม่น้อยกว่ากฎหมายทุกฉบับที่เกี่ยวข้องก็ได้ ซึ่งผู้ตรวจสอบอาคารตาม พรบ. ควบคุมอาคาร และ ผู้ใช้อาคาร ก็จะต้องมีความปลอดภัยในการไม่ถูกลบหลงโทษตามกฎหมายได้หากยึดตามกฎหมายทุกฉบับ

ค่าตามมาตรฐานเป็นค่าขั้นต่ำ ซึ่งตลอดระยะเวลาการใช้งาน ที่อาจไม่มีการบำรุงรักษา ก็จะต้องได้ค่าไม่ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน มิฉะนั้นแล้วอาจเกิดความไม่ปลอดภัยในการใช้งาน เช่น มีผลกระทบต่อสุขภาพสายตา หรือ ร่างกายจากการระคายเคืองได้ระดับอันตราย หรือ ไม่ปลอดภัยจากการเกิดอาชญากรรม ซึ่งในประเทศไทย ได้ยึดถือ มาตรฐาน TIEA-GD003:2003 ข้อแนะนำระดับความส่องสว่างภายในอาคาร (พ.ศ. 2546) เป็นมาตรฐานอ้างอิง ที่ได้รับการยอมรับจากผู้ออกแบบและผู้ใช้งานทั่วไป โดยได้รับการสนับสนุนจาก สมาคมไฟฟ้าแสงสว่างแห่งประเทศไทย สมาคมวิศวกรออกแบบที่ปรึกษาเครื่องกลและไฟฟ้าไทย สมาคมช่างเหมาไฟฟ้าและเครื่องกลไทย และ สมาคมวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ได้ร่วมกันจัดทำมาตรฐานดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามหากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานก็ไม่มีความผิดโทษตามกฎหมาย เพียงแต่หากเกิดความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้น ผู้เกี่ยวข้องก็มีสิทธิ์ที่จะโดนฟ้องร้องให้รับโทษในฐานะบกพร่องต่อการทำงานได้

การกำหนดค่าตามกฎหมายนั้น โดยทั่วไปแล้ว กฎหมายจะกำหนดค่าต่ำกว่ามาตรฐาน เพราะหากขาดการดูแลรักษาที่ดี ก็อาจเกิดเหตุที่ค่าต่ำกว่ามาตรฐานได้ ดังนั้นเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับบทลงโทษตามกฎหมาย จึงนิยมกำหนดค่าตามกฎหมายให้ต่ำกว่ามาตรฐาน ส่วนมาตรฐานซึ่งมีการปรับปรุงได้ง่ายกว่าการปรับปรุงกฎหมาย ก็จึงได้มีการปรับค่าให้เหมาะสม ซึ่งในมาตรฐาน TIEA-GD 003:2003 ได้ใช้หลักการประหยัดพลังงานมาประกอบในการพิจารณากำหนดค่าที่เหมาะสม จึงได้มีการปรับปรุงค่าบางพื้นที่ให้ต่ำลง เพื่อวัตถุประสงค์ในการประหยัดพลังงานในพื้นที่ที่ไม่มีมีความจำเป็นต้องใช้ความเข้มแสงมากนัก ดังนั้นจึงทำให้ค่าตามกฎหมายเดิม พ.ศ. 2537 กับ มาตรฐาน พ.ศ. 2546 มีบางค่าที่สูงต่ำเหลือมล้ำกัน

แต่หลังจากได้มีกฎหมายใหม่ พ.ศ. 2549 ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับล่าสุด ที่ผู้ตรวจสอบอาคารและผู้เกี่ยวข้องต้องยึดถือปฏิบัติตามนั้น ได้มีการปรับค่าบางพื้นที่ให้ต่ำลงเพื่อประหยัดพลังงาน เช่น ระดับความเข้มแสงที่ทางเดิน และบันได แต่ก็ต้องระวังว่าการลดค่าความเข้มแสงลงอาจเกิดความไม่ปลอดภัยได้ เพราะค่าดังกล่าวมีค่าต่ำกว่ามาตรฐาน

ส่วนบางพื้นที่ เช่น พื้นที่ทำงาน งานบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์ บริเวณที่แสดงข้อมูล จอภาพ จอคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้ทำงานในสำนักงาน ส่วนใหญ่ที่มีการใช้คอมพิวเตอร์จะถูกผลกระทบการบังคับจากข้อกำหนดนี้ อันเป็นการกำหนดค่าความเข้มแสงขั้นต่ำถึง 600 ลักซ์ ซึ่งสูงกว่ามาตรฐาน และสูงกว่ากฎหมายฉบับเก่า ซึ่งจะสร้างปัญหาให้กับโครงการอนุรักษ์พลังงานให้หลายอาคาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะผลให้อาคารราชการส่วนใหญ่ที่มีระดับความเข้มแสงเพียง 200-300 ลักซ์ เข้าข่ายผิดกฎหมายที่ต้องได้รับบทลงโทษ หลังจากที่มีกฎหมายฉบับใหม่เริ่มมีผลบังคับใช้ 180 นับจากวันที่ 16 ก.พ. 2549 ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องจึงควรจำเป็นต้องเตรียมการปฏิบัติเพื่อรองรับกฎหมายฉบับใหม่ต่อไป